

उपसभापती : विधेयक मांडण्यात आले आहे.

श्री. भास्कर जाधव : महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन २०११ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ९, महाराष्ट्र नगरपालिका मालमत्ता कर मंडळ स्थापन करण्याकरिता विधेयक विचारात घेण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडतो.

असे करीत असताना मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणू इच्छितो की, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २०७, खंड (१) द्वारे महाराष्ट्राच्या राज्यपालांना प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तींचा वापर करून त्यांनी हे विधेयक महाराष्ट्र विधान परिषदेसमोर मांडण्यासाठी शिफारस केली आहे.

महोदय, तेराव्या वित्त आयोगातून ३१७७ कोटी रुपये आपल्या राज्याला मिळणार आहेत. त्यापैकी ११०० कोटी रुपये आतापर्यंत आलेले आहेत. त्यात एकूण ९ रिफॉर्म्स सुचविण्यात आले असून त्यापैकी ३ ला आधीच मान्यता दिलेली आहे. त्यातलाच हा एक भाग आहे. त्यामध्ये रेव्हेन्यू ऑडिट करण्यासाठी एक अध्यक्ष आणि चार सदस्यांची समिती स्थापन करण्यापुरताच हा मुद्दा मर्यादित असल्याने सभागृहाने या विधेयकाला एकमताने मान्यता द्यावी, अशी माझी विनंती आहे.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

उप सभापती : विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता विधेयक खंडशः सभागृहाला सादर करतो. शिफारशी करावयाच्या असल्यास सदस्यांनी मांडाव्यात.

(खंड २ ते ३१ (दोन्ही सम्मिलित), अनुसूची, खंड १, संपूर्ण शीर्षक व हेतुवाक्य हे एका पाठीमागून एक याप्रमाणे विचारात घेण्यात आले. त्यांच्या बाबतीत कोणतीही शिफारस करण्यात आली नाही).

उपसभापती : ज्याअर्थी परिषदेस कोणतीही शिफारस करावयाची नाही, त्याअर्थी, परिषदेला कोणतीही शिफारस करावयाची नाही, अशा शिफारशीसह हे विधेयक विधानसभेकडे परत पाठविण्यात येईल.

L. A. BILL No. II OF 2011

(A BILL FURTHER TO AMEND THE BOMBAY ENTERTAINMENTS DUTY ACT, 1923.)

श्री. प्रकाश सोळंके (महसूल राज्यमंत्री) : महोदय, मी आपल्या अनुमतीने विधानसभेने संमत केल्याप्रमाणे सन २०११ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक २, मुंबई करमणूक कर शुल्क अधिनियम, १९२३ यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता विधेयक मांडतो.

उपसभापती : विधेयक मांडण्यात आले आहे.

श्री. प्रकाश सोळंके : महोदय, मी आपल्या अनुमतीने विधानसभेने संमत केल्याप्रमाणे सन २०११ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक २, विचारात घेण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडतो.

महोदय, करमणूक कर अधिनियमाच्या कलम ३ (१) मध्ये सुधारणा करून सुसूत्रीकरण करण्यात यावे असे या विधेयकाच्या माध्यमातून प्रस्तावित करण्यात आले आहे. सध्या मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रात २५ टक्के एकूण प्रवेश मूल्याच्या रकमेवर करमणूक शुल्क आकारले जाते. इतर महापालिका क्षेत्रात २० टक्के आणि "अ" "ब" "क" वर्ग नगरपालिका क्षेत्रात १५ टक्के आणि उर्वरित क्षेत्रात "०" टक्के अशा प्रकारे करमणूककर शुल्क आकारले जाते. करमणूकीसाठी जे कार्यक्रम आयोजित केले जातात....अडथळा.....

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, करमणूक कर कशा पद्धतीने लावला जाईल या संदर्भात मंत्री महोदयांनी विस्तृत माहिती देण्याची आवश्यकता आहे.

श्री. प्रकाश सोळंके : सभापती महोदय, संगीताचे कार्यक्रम, आयपीएल आणि वर्ल्डकप स्पर्धेचा या करामध्ये समावेश केला गेला आहे. ३ (१) (ब) अनुसार प्रवेशशुल्काच्या विशिष्ट टक्केवारीनुसार करमणूक शुल्क आकारण्यात येईल ३ (१) (क) अनुसार नक्त प्रवेशमूल्यावर कर आकारण्यात येतो. त्यामुळे एकंदर प्रवेशमूल्यावर कर आकारला तरी व प्रवेशमूल्याच्या २५ टक्के आकारला गेला तरी त्यामध्ये साधारणतः ३३ ते ३७ टक्के कर बसतो. त्यामुळे प्रवेशशुल्क आकारले जाते त्याच्या नक्त प्रवेशशुल्काच्यावर शुल्क आकारण्यात यावे, अशा पद्धतीने या ठिकाणी सुधारणा करण्यात आलेली आहे. महसुलाची जी हानी होणार आहे त्याबाबत आपण ग्रामीण भागात कोणतेही करमणूक शुल्क आकारीत नव्हतो त्यामुळे ग्रामीण भागातून महसूल मिळत नव्हता. परंतु या सुधारणेप्रमाणे ग्रामीण भागात करमणूक कर १० टक्केप्रमाणे आकारावा या पद्धतीने सुधारणा करण्यात आलेली आहे.

प्रश्न प्रस्तुत झाला.

श्री. दिवाकर रावते (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, करमणूक कर कशा कशावर बसविणार आहात याची मंत्री महोदयांनी सभागृहाला माहिती द्यावी अशी विनंती केली होती. कारण न्यायालयाने यासंदर्भात वेगवेगळे निर्णय केलेले आहेत. बारबालाचा विषय आम्हाला अजूनपर्यंत कळलेला नाही. बारमालक न्यायालयात गेले असून त्यांनी न्यायालयाला सांगितले आहे की, आम्हाला या शासनाचा जाच होतो आहे तसेच आमच्या मुलींना लोकांची सेवा हे शासन करू देत नाही अशा प्रकारचा आरोप त्यांनी न्यायालयात केलेला आहे. यासंदर्भात परवा न्यायालयाने असा निर्णय दिला आहे की, बारमध्ये ज्या मुली जातात त्यांनी तंग कपडे घालावयाचे नाहीत. त्यामुळे आपल्या करात काय फरक पडणार आहे ? मद्य वगैरे दिले जाते त्या ठिकाणी बारबालांनी जावयाचे नाही अशा प्रकारचा निर्णय न्यायालयाने दिलेला आहे व तो निर्णय आम्ही वर्तमानपत्रात वाचलेला आहे. बिलामधील पृष्ठ क्रमांक २ व कलम २ मध्ये असे म्हटले आहे की, "प्रवेश मिळवण्यासाठी द्यावयाच्या सर्व पैशांवर" या मजकुराऐवजी "प्रवेश मिळवण्यासाठी मालकाने निश्चित केलेल्या पैशांवर" हे जे वाक्य वापरलेले आहे त्यामधील फरक मंत्री महोदयांनी सांगण्याची आवश्यकता आहे. बिलाच्या पृष्ठ क्रमांक ९ मध्ये काय काय करमणूक आहेत याची माहिती दिलेली आहे. हॉटेलमध्ये जातांना मालक ग्राहकाकडून दरवाजातच पैसे घेणार आहे काय ?

"प्रवेश मिळवण्यासाठी द्यावयाच्या सर्व पैशावर..." या मजकुराऐवजी "प्रवेश मिळवण्यासाठी मालकाने निश्चित केलेल्या पैशावर" असा बदल करण्यात येणार आहे. सिनेमाला जातांना अगोदर तिकीट काढावे लागते व त्याकरिता पैसे द्यावे लागतात हे मी समजू शकतो. त्या तिकीटावर किती कर द्यावयाचा हे ठरविले जाते. परंतु मालकाने निश्चित केलेल्या पैशावर असा येथे उल्लेख करण्यात आला आहे तेव्हा त्याबाबतीत माननीय मंत्र्यांनी खुलासा करावा. कलम ३ च्या (ब) मध्ये असे म्हटलेले आहे की, " व्हिडिओ प्रदर्शन, व्हिडिओ खेळ, कोणत्याही प्रकारच्या ॲन्टेनाद्वारे केलेले प्रदर्शन, केबल दूरचित्रवाणीद्वारे, इंटरनेट प्रोटोकॉल दूरचित्रवाणीद्वारे, थेट घरपोच प्रसारण सेवेद्वारे केलेले प्रदर्शन." तेव्हा मालकाने निश्चित केलेल्या पैशावर म्हणजे नेमके कोणत्या पैशांवर यासंबंधी माननीय मंत्र्यांनी उत्तराच्या भाषणात आम्हाला समजावून सांगितले पाहिजे. ज्यावेळी अर्थसंकल्प सादर करण्यात आला

[श्री. दिवाकर रावते]

होता त्यावेळी कोणता कर लावण्यात येणार आहे याचा उल्लेख करण्यात आला होता. त्यानुसार हा कर आता लावण्यात आलेला आहे. कलम ३ च्या (ब) मध्ये पुढे " बोलिंग-अॅली, गो-कार्टींग याचा उल्लेख करण्यात आलेला आहे. तेव्हा बोलिंग-अॅली म्हणजे नेमके काय आहे, तसेच गो-कार्टींग म्हणजे काय आहे ? हा कोणता खेळ आहे हे मला अजून कळलेले नाही. विधेयकात या खेळाचा उल्लेख करण्यात आलेला आहे. तेव्हा बोलिंग अॅली आणि गो-कार्टींग संबंधी माननीय मंत्र्यांनी खुलासा करावा. या विधेयकातील तरतुदी माननीय मंत्र्यांनी जर आम्हाला समजावून सांगितल्या तर आम्ही या विधेयकावर एक शब्द सुद्धा न बोलता विधेयक मंजूर करू. त्याचबरोबर या कलमामध्ये "नृत्य बार" असाही उल्लेख आहे. तेव्हा नृत्य बार म्हणजे काय आहे हे समजावून सांगावे. सन्माननीय गृह मंत्री श्री. आर. आर. पाटील यांनी संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये बार नृत्य प्रसिद्ध करून टाकले आहे. त्यामुळे बारमधील नृत्य आम्हाला माहीत आहे परंतु नृत्य बार म्हणजे काय ? हे मला कळले नाही. नृत्य बार म्हणजे दारु पिऊन केलेले नृत्य असा त्याचा अर्थ आहे की बारमध्ये केलेले नृत्य असा त्याचा अर्थ आहे ? नृत्य बारची नेमकी व्याख्या काय आहे ? कायदा म्हटल्यानंतर प्रत्येक शब्दाची व्याख्या महत्वाची आहे. प्रत्येक शब्दाला व्याख्या असते. कोणत्याही व्याख्येशिवाय कायदा होऊच शकत नाही. प्रत्येक गोष्टीची व्याख्या दिल्याशिवाय कायदा तयार होत नाही. तेव्हा बार नृत्य म्हणजे काय याचा खुलासा माननीय मंत्र्यांनी करावा. कलम ३ (ब) मध्ये पुढे असे म्हटलेले आहे की, "प्रत्यक्ष वाद्यवृंदाचा कार्यक्रम असलेली परमिट रुम किंवा बिअर बार, पब, डिस्कोथेक, मनोरंजन पार्क " इत्यादी गोष्टी आपल्याला सर्व माहीत आहे. या ठिकाणी प्रवेश मिळविण्यासाठी द्यावयाच्या सर्व पैशावर या मजकुरा-ऐवजी प्रवेश मिळण्यासाठी मालकाने निश्चित केलेल्या पैशावर असा बदल करण्यात येणार आहे, तेव्हा यासंबंधी माननीय मंत्र्यांनी आम्हाला समजावून सांगावे. या पूर्वी किती शुल्क आकारले जात होते आणि आता किती शुल्क आकारले जाणार आहे यासंबंधी माननीय मंत्र्यांनी आम्हाला समजावून सांगावे अशी आमची त्यांच्याकडून अपेक्षा आहे. बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रात २५ टक्के, सर्व महानगरपालिका आणि सर्व कटक क्षेत्रात २० टक्के, अ ब आणि क वर्ग नगरपरिषदा क्षेत्रात १५ टक्के या प्रमाणे कर आकारण्यात येणार आहे मात्र ग्रामपंचायतीच्या क्षेत्रात हा कर आकारण्यात येणार नाही.

सभापती महोदय, या विधेयकामध्ये आय.पी.एल.चा उल्लेख करण्यात आलेला नाही. या आय.पी.एल.चा उल्लेख या विधेयकामध्ये करावयाचे राहून गेले असेल तर शासनाला तो उल्लेख करावा लागेल. माननीय मंत्र्यांच्या कारकीर्दीमध्ये प्रथमच एवढ्या मोठ्या प्रमाणावर कर वसूल केला जाणार आहे. मागच्या वेळच्या आय.पी.एल.वर कर वसूल करण्यात आला होता की नाही हे मला माहीत नाही परंतु या वर्षीच्या आय.पी.एल.वर कर घेण्यात येईल असे या पूर्वीच जाहीर करण्यात आले होते. परंतु आय.पी.एल.चा उल्लेख या विधेयकामध्ये करण्यात आल्याचे मला दिसून येत नाही. त्यामुळे क्रिकेटच्या खेळातील आय.पी.एल.चा खास उल्लेख येथे करावा लागेल. तो उल्लेख केला असल्याचे माझ्या वाचनात आलेले नाही जर उल्लेख केलेला असेल तर तो माझ्या निदर्शनास आणून दिला तर बरे होईल. तो या करमणूक शुल्कामध्ये कुठेही दिसले नाही. यामध्ये आयपीएल वगैरे सर्व खेळ आल्याचे मंत्री महोदय म्हणाले. परंतु या सर्व करमणुकीच्या साधनामध्ये कोणकोणत्या गोष्टींचा समावेश आहे हे सांगत असतांना यामध्ये बोलिंग-अॅली आणि गो-कार्टींगची व्याख्या आपण मला समजावून सांगणार

[श्री. दिवाकर रावते]

आहात. परंतु हे विधेयक पहात असतांना यामध्ये क्रिकेट आणि आय.पी.एल.चा उल्लेख कुठेही केलेला दिसत नाही. जर त्यांचा उल्लेख विधेयकात नसेल तर तुम्ही त्यांच्यावर कर कसा लावणार आहात ? हा एक प्रश्न आहे. या अर्थसंकल्पामध्ये आतापर्यंत मिळणारा कर आणि या सुधारणेमुळे आणखी किती कर गोळा होणार आहे, अंदाजित कर किती मिळणार आहे हे सुद्धा आपण सांगितले पाहिजे. शासनाच्या तिजोरीमध्ये या मधून किती भर पडणार आहे, हे विधेयक आपण कशासाठी मंजूर केले पाहिजे हे माननीय अर्थमंत्र्यांनी आम्हाला सांगितले पाहिजे. ते सांगितले तर माझ्या ज्ञानामध्ये भर पडेल, मला नवीन खेळ माहीत होतील आणि वाटल्यास माननीय मंत्री श्री. भास्कर जाधव यांना सोबत घेऊन नवीन खेळ खेळण्याचा प्रयत्न करू एवढे बोलून माझे भाषण संपवितो. धन्यवाद.

श्री. विनोद तावडे (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, या ठिकाणी माननीय अर्थमंत्र्यांनी सन २०११ चे विधान सभा विधेयक क्रमांक २ मुंबई करमणूक शुल्क (सुधारणा) विधेयक मांडले आहे. त्या संदर्भात माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी म्हटल्याप्रमाणे या विधेयकातील काही गोष्टी या सरकारला जनतेपर्यंत पोहोचविता आल्या असल्या. हे विधेयक सभागृहामध्ये मांडीत असताना काही गोष्टींची स्पष्टता या ठिकाणी होणे अपेक्षित असते. उदा. आपण यामध्ये मल्टिप्लेक्सना करमाफी दिली आहे. परंतु ही करमाफी देत असताना एकाच स्क्रीनवर चार आठवडे मराठी सिनेमा दाखविला गेला पाहिजे अशी आपण अट घातली आहे. याचा अर्थ संपूर्ण दिवसभर त्या स्क्रीनवर चार आठवडे मराठी सिनेमा दाखविला गेला पाहिजे. परंतु मल्टिप्लेक्सवाले त्याचा अर्थ असा लावतात की, २८ शो x ४ असे मिळून ११२ शो वर्षभरामध्ये लावले पाहिजेत. हे शो सकाळी ८ वाजता, ९ वाजता लावले जातात. ज्या वेळी हिंदी सिनेमाचे शो चांगले चालतात त्यावेळी मराठी सिनेमा दाखवायचा नाही. या ठिकाणी आपला नियम असा आहे की, ही करमाफी हवी असेल तर एका स्क्रीनवर चार आठवडे मराठी सिनेमा दाखविला गेला पाहिजे त्यामुळे सर्व वर्गातील प्रेक्षकांना तो सिनेमा पहाता येईल. त्यामध्ये काही वरिष्ठ नागरिक सकाळी सिनेमा पहावयास जातील, कामावरून आल्यानंतर संध्याकाळी देखील मराठी प्रेक्षक तो सिनेमा पहावयास जाईल. त्यामुळे मराठी सिनेमाला प्रेक्षकवर्ग मिळू शकेल. परंतु त्यांनी आपल्या सोयीनुसार अर्थ लावून २८ शो x ४ असे मिळून ११२ शो लावल्यानंतर आतापर्यंत त्यांना आपण करमाफी देत आलो आहोत.

सभापती महोदय, मराठी सिनेमा हा करमुक्त असल्याचे म्हटले जाते, परंतु या मल्टिप्लेक्समध्ये सुद्धा तो सिनेमा पहाण्यासाठी २०० ते २५० रुपयांचे तिकिट खरेदी करावे लागते. तेव्हा मल्टिप्लेक्सचे मालक म्हणतात की, आम्हाला पाच वर्षांची करमाफी असल्यामुळे या सिनेमासाठी वेगळी करमाफी आम्हाला मिळत नाही. परंतु हे मल्टिप्लेक्सचे मालक वितरकाला पैसे देताना मराठी सिनेमाला करमाफी आहे असे सांगून त्या मधील कराचे पैसे वळते करून बाकीची रक्कम देतात. या ठिकाणी प्रेक्षकांकडून मात्र २०० ते २५० रुपये तिकिटामागे घेतले जातात, परंतु वितरकांना पैसे देताना त्यामधील करमुक्त भाग वगळून दिला जातो. ही गोष्ट त्यांच्या अकाउन्टमध्ये दिसत असताना सुद्धा शासन त्या बाबत हरकत घेत नाही. याची स्पष्टता या विधेयकामध्ये होण्याची आवश्यकता आहे. कर्नाटक राज्यामध्ये मल्टिप्लेक्समध्ये असलेल्या सर्वात मोठ्या स्क्रीनवर तेथील स्थानिक कानडी भाषेच्या संवर्धनासाठी सतत ५२ आठवडे सिनेमा दाखविला गेला पाहिजे अशा प्रकारची अट घालण्यात

[श्री. विनोद तावडे]

आली आहे. ही अट आपल्याकडे लावण्यात येईल काय ? मात्र आपण त्यांना सर्व प्रकारच्या अॅडजस्टमेंट देत असतो. या ठिकाणी आपण अ, ब, क वर्ग नगरपरिषदेच्या क्षेत्रामध्ये १० टक्के कर लावला तर त्यामधून ६ कोटी रुपये जमा होणार आहेत. हे ६ कोटी रुपये जमा करण्यासाठी आपण किती मोठी यंत्रणा राबविणार आहात ? मध्यंतरी सिंगल स्क्रीन थिएटर मालकांचे आंदोलन झाले व त्यांनी सिनेमा दाखविण्याचे बंद केले होते.

सभापती महोदय, त्यांचे म्हणणे आहे की, यामधून सरकारला सहा कोटी रुपये मिळतात. एक टिकी मारली तरी कोणत्याही खात्यामधून सहा कोटी रुपये पडतील आणि त्यासाठी सगळी यंत्रणा लावली आहे म्हणजे हे गोळा करण्यासाठी रोजगार हमी योजना आखलेली आहे काय ? तसेच यामध्ये आय.पी.एल.चा मुद्दा आहेच. वन-डे मॅच, वर्ल्ड-कप हे क्रिकेटच्या प्रोत्साहनासाठी असल्याने त्यावर कर नाही हे मला माहिती आहे. मग वर्ल्ड-कपच्या मॅचेस चॅनेलवर दाखविल्या जातात त्यांच्या बाबतीत कर लागू आहे. कारण ते ज्यापद्धतीने कर्मांशाली चॅनेल्सना प्रसारणाचे हक्क विकतात, त्यातून आपल्याला सहज उत्पन्न मिळू शकते. मला हे १०० टक्के मान्य आहे की, आपल्या येथे क्रिकेटचे सामने झाल्यानंतर त्यातून कर जास्त मिळतो. कारण या सामन्यांच्या निमित्ताने सर्व हॉटेल्स बुक असतात, वाहनांसाठी पेट्रोलचा खर्च होतो वगैरे अशा प्रकारचा बाजारमूल्याप्रमाणे त्याचा नक्की व्यवहारिक विचार करावा. आपण कर जास्त लावल्यामुळे येथील सामने बाहेर जावेत असे आमचे अजिबात मत नाही. पण तरीही बाकीच्या राज्यांमध्ये तेवढाच कर असून सुद्धा त्यांच्याकडे सामने होत असतात आणि ते तेवढा फायदा कमवित असतात. ज्यावेळी गुजरात राज्याचे उदाहरण दिले जाते. तेथील कर पद्धतीबाबत तसेच चंदिगढ आणि दिल्ली येथील कर पद्धतीबाबत माहिती घेतली तर मला असे वाटते की, राज्य सरकारने कोणत्या ना कोणत्या रूपाने जास्त महसूल कसा जमा होईल याचा नक्की विचार करावा. पण दुसऱ्या बाजूने मला असे वाटते की, आय.पी.एल.च्या विषयामध्ये मात्र थोडी अधिक कडक भूमिका घ्यावयास पाहिजे. कारण केवळ फक्त पैसे कमाविण्यासाठीच हा खेळ आहे. पण त्याच्या बरोबरीने मला असे वाटते की, राज्याला कशा प्रकारे महसूल मिळेल याबाबतीत माननीय मंत्री महोदयांनी या विधेयकाच्या माध्यमातून स्पष्टपणे सांगणे आवश्यक आहे. याबाबत स्पष्टता आल्यानंतर मग या विधेयकाबाबत पुढचा विचार केला पाहिजे असे मला वाटते.

श्रीमती शोभा फडणवीस (विधानसभा सदस्यांद्वारा निर्वाचित) : सभापती महोदय, या ठिकाणी हे विधेयक आणत असताना उद्देश आणि कारणे यामध्ये असे म्हटलेले आहे की, "करमणूक शुल्क बसविण्याच्या आधारात सुसूत्रता आणून असंगती दूर करणे" या ठिकाणी "असंगती" चा नेमका अर्थ काय आहे ? संगत आणि असंगत यामध्ये करमणूक कराचा कुठे संबंध येतो हे मला कळलेले नाही. त्यामुळे माननीय मंत्रीमहोदयांनी कमीतकमी याचे स्पष्टीकरण द्यावे. हा कर सर्व क्षेत्रात लावला जाणार आहे. मग ग्रामीण भागातही लावला जाणार आहे. मध्यंतरी मी या ठिकाणी दोन वेळा लक्षवेधी सूचनेच्या माध्यमातून माननीय गृह मंत्र्यांचे लक्ष वेधण्याचा प्रयत्न केला होता की, ग्रामीण भागामध्ये संस्कृतीचे विडंबन सुरू आहे. तेथील विडंबनाला आळा घालण्यासाठी त्या ठिकाणी होणारे कार्यक्रम बंद करू असेही त्यांनी सांगितले आहे. परंतु करमणुकीच्या अंतर्गत निरनिराळ्या माध्यमातून कार्यक्रमांना परवानगी दिली जाते. जसे आमच्याकडे "बबली नृत्याचा" कार्यक्रम झाला. पण प्रत्यक्षात तेथे नेकेड

[श्रीमती शोभा फडणवीस]

नृत्य होत होते आणि पाच हजार लोक त्याठिकाणी होते. मालकांनी हा कार्यक्रम ३० हजाराचा ठरविला आणि त्याने तिकिटाच्या माध्यमातून १ लाख रुपये गोळा केले. परंतु प्रत्यक्षात त्या डान्सच्या वेळी जे पैसे उधळले गेले ती रक्कम कमीतकमी ५ लाखांच्या वर होती. प्रत्यक्षात हा कर मालकाने ठरविलेल्या तिकिटाच्या दरावर आधारित रहाणार आहे. परंतु नंतर कार्यक्रमाच्या वेळी आतमध्ये उधळले जाणारे जे पैसे आहेत, त्याबाबतीत आपण काय ठरविलेले आहे ? त्यावर करमणूककर कसा लावला जाणार आहे, या पैशाच्या बाबतीत कोणता निर्णय घेण्यात येणार आहे ? याबाबतीत याठिकाणी कोणतेही स्पष्टीकरण दिलेले नाही.

सभापती महोदय, संस्कृतीवर आघात होणाऱ्या कार्यक्रमांना बंदी असावयास पाहिजे. पण तेही करण्यात आलेले नाही. तसेच मालकांनी तिकिटाचे मूल्य किती ठरवावे याबाबतीत देखील कुठे बंधन नाही. म्हणून आता ग्रामीण भागामध्ये सुद्धा आता निरनिराळे कार्यक्रम वेगवेगळ्या नावाखाली केले जातात. पण प्रत्यक्षात त्याचा दर्जा कसा आहे याकडे कोणी लक्ष देत नाही. केवळ पैसा कमाविणे आणि तिजोरी भरणे हेच जर सरकारचे ध्येय असेल तर ते खऱ्या अर्थाने योग्य नाही. म्हणून याठिकाणी माझे स्पष्ट म्हणणे आहे की, तिकिटाचे दर किती असावेत, किती पैसे वसूल करावेत, कोणते कार्यक्रम घेण्यात यावेत याबाबतीत शासन काही बंधन घालणार आहे काय ? याबाबतीत माननीय मंत्री महोदयांनी विधेयकावरील चर्चेच्या निमित्ताने उत्तराच्या माध्यमातून स्पष्टीकरण द्यावे अशी विनंती करते आणि माझे भाषण संपविते.

डॉ. नीलम गोऱ्हे (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, या सभागृहामध्ये वेगवेगळ्या विषयाच्या संदर्भात विशेषतः जलक्रीडेच्या संदर्भात ग्रामीण भागामध्ये सुद्धा कशा प्रकारे करमणूक शुल्क लावले जाणार आहे, या संबंधीच्या विधेयकावर या ठिकाणी चर्चा करण्यात येत आहे.

सभापती महोदय, कोणकोणत्या बाबींना हे विधेयक लागू होणार आहे, याचा विचार केला तर दोन गोष्टींचे आश्चर्य वाटते. एक म्हणजे व्हिडिओ सुविधेसह पर्यटक बसलासुद्धा करमणूक शुल्क लावण्यात आलेले आहे. याचा अर्थ मालकांना आता जास्तीचा कर द्यावा लागत असल्यामुळे ग्राहकांवरील कर वाढणार आहे काय, असा प्रश्न निर्माण होतो. दुसरा मूलभूत प्रश्न असा आहे की, एका बाजूला माध्यमांचे जागतिकीकरण झालेले आहे. युट्यूबवरील अनेक चित्रपट इंटरनेटवर मोफत बघता येतात. याचा फायदा मंत्री महोदय घेत असतील तसेच शासनाचे अधिकारी सुद्धा घेत असतील. क्रिकेट सारख्या खेळाला मल्टिप्लेक्सना शोची परवानगी दिली. जे लोक मोफत हा क्रिकेटचा सामना दाखवत होते, त्यांच्यावर बंदी घालण्यात आली. कलम ३ (१) मध्ये असे म्हटले आहे की, "कोणत्याही प्रकारच्या ऑन्टेनाच्या किंवा केबल दूरचित्रवाहिनीच्या सहाय्याने केले जाणारे प्रदर्शन." मग केबलवर जो कर घेण्यात येतो, त्याचा अर्थ काय ? या संदर्भात आता केबलवर बंधन आहेच. त्यामुळे एकाच विषयासाठी दोन वेळा कर कसा लावता येईल. हे योग्य आहे की अयोग्य आहे याबाबत या ठिकाणी चर्चा होऊ शकते. परंतु इतर ज्या गोष्टी बिअरबार, पब, डिस्कोथेक, मनोरंजन उद्यान, जलक्रीडा कार्यक्रम यामध्ये बऱ्याच वेळा मालक असे करतात की, एका भागामध्ये जाण्यासाठी एक तिकीट असते, परत रेस्टॉरंट किंवा अन्य ठिकाणी जावयाचे असेल किंवा गो-कार्टिंगच्या खेळाचा सन्माननीय सदस्य श्री. रावते साहेबांनी या ठिकाणी उल्लेख केला. माझा त्या विषयाचा अभ्यास नाही. पण माझ्या घरात

[डॉ. नीलम गोन्हे]

लहान मुले आहेत. जेव्हा त्यांना खेळायला घेऊन जातो तेव्हा लुटपुटुच्या गाडीतून फेरी मारून आणतो. उद्यानाच्या त्या भागामध्ये मुले गेली तर त्यांना त्याचा परत वेगळा कर भरावा लागतो किंवा वेगळी तिकिटे काढावी लागतात. माझा प्रश्न असा आहे की, कोणत्याही प्रकारच्या केबल, दूरचित्रवाहिनीवरून केले जाणारे प्रदर्शन याच्यावर बंधने आणणार म्हणजे ती कशा पद्धतीने आणणार, त्या संबंधीचे शुल्क कसे मोजणार ? ग्रामीण भागामध्ये केबल चालूच आहेत. अनेक वाहिन्या मोफत आहेत, त्यामुळे त्याबाबत कर भरण्याचा प्रश्न येत नाही. त्या वाहिन्यांचे केबलवाल्याकडे पैसे भरले नाही तरी त्या मोफत वाहिन्या पाहता येतात. अशा वेळेला या मोफत वाहिन्यांवरील कर कशासाठी वसूल करणार, याचे उत्तर मिळाले पाहिजे.

सभापती महोदय, माझा तिसरा मुद्दा असा की, सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी एक मुद्दा उपस्थित केलेला आहे. उक्त अधिनियमाच्या कलम ३ (१) मध्ये सुधारणा करणे इष्ट होते असे म्हटले आहे. माझा प्रश्न असा आहे की, हे सगळे कार्यक्रम सेन्सॉर मान्यता प्राप्त हा शब्द असल्याशिवाय, पाहिजे तो कार्यक्रम करण्यास शासनाची परवानगी आहे काय ? सेन्सॉर मान्यता प्राप्त कार्यक्रम असले पाहिजेत मग ते नृत्यबार असो, वाद्यवृंद असो अथवा अन्य काहीही असो. म्हणून या संबंधीचे रुल्स आणि रेग्युलेशन्स करत असताना हे स्पष्ट केले नाही तर जे सेन्सॉर मान्यता प्राप्त नाहीत त्या गोष्टींचा धुडगूस घालण्यासाठी सर्व लोकांना परवानगी मिळाली आहे, असा त्याचा अर्थ होणार आहे. आता या ठिकाणी सांगण्यात आले की, वाहिन्यांसाठी नियंत्रक प्रसारक मंडळ असणार. पण सध्या ते नाही. त्यामुळे अनेक ठिकाणी बंदी असलेल्या वाहिन्या गुपचूप दाखविण्यात येतात. शहरामध्ये पोलीस आयुक्तालय हद्दीमध्ये या संदर्भामध्ये काही समित्या झालेल्या आहेत. पण ग्रामीण भागामध्ये परस्पर पॉवरफुल डिश ॲन्टेनावरून या वाहिन्यांचे प्रसारण केले जाते. अशा वेळेला त्यांना अधिकृतता मिळवून देण्याचे काम होत आहे. म्हणून जोपर्यंत सेन्सॉर मान्यता प्राप्त असले पाहिजे, असा शब्द प्रयोग येत नाही तोपर्यंत शासन स्वतःहून शुल्क मिळविण्याच्या नादामध्ये या सर्व बेकायदेशीर गोष्टींच्या प्रसारणासाठी परवानगी देत आहे असा त्याचा अर्थ होतो. म्हणून मला असे वाटते की, हे जे वेगवेगळे विषय आहेत त्या प्रत्येक विषयासाठी प्रवेश फी आणि मालक किती पैसे लावणार, यासाठी स्वतंत्र नियमावली केली नाही तर प्रत्येक ठिकाणी आम्हाला शुल्क लावले जाईल आणि आलेल्या ग्राहकाची फसवणूक होण्याशिवाय दुसरे काहीही होणार नाही. म्हणून सेन्सॉरचा मुद्दा तसेच पर्यटक बसमध्ये कारण नसताना शुल्क वाढविण्यात येत आहे, असे जे काही विषय आहेत ते यातून वगळण्यात यावेत असे मला या ठिकाणी सुचवावयाचे आहे. त्याचबरोबर दूरचित्रवाहिन्यांवरून केले जाणारे मोफत प्रदर्शन यावर शासन शुल्क लावू शकत नाही. या सगळ्या मुद्दांचे मंत्री महोदयांनी स्पष्टीकरण द्यावे. एवढे बोलून मी माझे भाषण संपविते. धन्यवाद.

श्री. प्रकाश सोळंके (महसूल राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मुंबई करमणूक शुल्क (सुधारणा) विधेयकावर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. दिवाकर रावते, विनोद तावडे तसेच सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस, डॉ. नीलम गोन्हे यांनी आपले विचार व्यक्त केलेले आहेत. या ठिकाणी शहरी आणि ग्रामीण भागामध्ये ज्यांच्यावर करमणूक शुल्क आकारले जात नाही त्यांची यादी मी वाचून दाखवितो. ज्यांच्यावर अजिबात करमणूक शुल्क आकारले जात नाही. त्यामध्ये मराठी चित्रपट,

[श्री. प्रकाश सोळंके]

तमाशा, मराठी नाटक, मराठी चित्रपट किंवा संगीत कार्यक्रम, जे फक्त मराठी सिनेमा दाखवितात असे टुरिंग सिनेमा आणि क्रिकेट व्यतिरिक्त इतर क्रीडा प्रकार यावर आपण कोणतेही करमणूक शुल्क आकारत नाही. सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते तसेच सन्माननीय सदस्य श्री. विनोद तावडे यांनी या ठिकाणी जो मुद्दा उपस्थित केला त्या बाबत सांगू इच्छितो की, १४ जून, २०१० चा जो शासन निर्णय आहे त्यामध्ये कसोटी व्यतिरिक्त विश्वचषक, आयपीएल, टी २०, एक दिवसीय आंतरराष्ट्रीय क्रिकेट सामन्यांवर मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ३ (१) (ब) नुसार करमणूक शुल्क अनुज्ञेय केलेले आहे. त्यामुळे आयपीएलवर कर नाही असा जो मुद्दा सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केला आहे तशी वस्तुस्थिती नाही.

श्री. विनोद तावडे : बिलामध्ये तसा उल्लेख नाही.

श्री. प्रकाश सोळंके : सभापती महोदय, कलम ३ (१) (ब) प्रमाणे जे शुल्क आकारले जाते त्याप्रमाणे आपण कसोटी क्रिकेट सामन्याच्या व्यतिरिक्त इतर कसोटी सामन्यांना ते शुल्क आकारावे असा उल्लेख केलेला आहे.

श्री. दिवाकर रावते : या बाबतीत वेगळा कायदा केला आहे काय ?

श्री. प्रकाश सोळंके : सन्माननीय सदस्यांनी पूर्ण उत्तर ऐकून घ्यावे. त्यानंतर त्यांचे काही प्रश्न असतील तर ते विचारावेत. सभापती महोदय, आता नुकतीच विश्वचषक क्रिकेट स्पर्धा, २०११ नुकतीच झाली. त्यामध्ये जे सामने महाराष्ट्रात खेळले गेले त्यात नागपूरला दिनांक २२ फेब्रुवारी २०११, २५ फेब्रुवारी २०११, २८ फेब्रुवारी २०११ आणि १२ मार्च २०११ या दिवशी सामने खेळले गेले. ग्रामीण भागामध्ये आपण १० टक्के करमणूक शुल्क आकारतो म्हणून या विश्वचषक सामन्यांपोटी त्या ठिकाणी ३७ लाख ४३ हजार ३५३ रुपये करमणूक शुल्क वसूल केले. त्याच प्रमाणे मुंबईमध्ये ३ सामने झाले. १३ मार्च २०११, १८ मार्च २०११ आणि शेवटचा अंतिम सामना २ एप्रिल २०११ रोजी झाला. १३ मार्च २०११ रोजी जो न्यूझिलॅंड विरुद्ध कॅनडा सामना झाला त्याबद्दल त्यांच्याकडून साधारणतः ३५ लाख रुपये आगाऊ करमणूक शुल्क भरून घेतले. श्रीलंका विरुद्ध न्यूझिलॅंड असा जो सामना झाला त्यापोटी ८८ लाख रुपये आगाऊ करमणूक शुल्क घेतले आणि शेवटचा अंतिम सामना भारत विरुद्ध श्रीलंका असा झाला त्यापोटी ४ कोटी ८८ लाख रुपये इतके करमणूक शुल्क आगाऊ भरून घेतले. आता त्याचे असेसमेंट चालू आहे. यामध्ये साधारणतः एक कोटी रुपयांपर्यंत परतावा द्यावा लागेल असा अंदाज आहे. परंतु इतके करमणूक शुल्क आपण या एकदिवसीय आंतरराष्ट्रीय क्रिकेट सामन्यांच्या बाबतीत वसूल केलेले आहे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांचा दुसरा मुद्दा आयपीएल सामन्यांच्या बाबतीत आहे. सध्या आयपीएलचे सामने सुरू आहेत. मुंबई येथील वानखेडे क्रीडांगणावर दिनांक १५, २० आणि २२ एप्रिल २०११ तसेच २, ७, १४ आणि २० मे २०११ या दिवशी ७ क्रिकेट सामने आयोजित करण्यात आले आहेत. या ७ सामन्यांपैकी सद्यःस्थितीत आपण ३ सामन्यांना मान्यता दिलेली आहे आणि त्यापोटी ७ कोटी १२ लक्ष रुपये इतके करमणूक शुल्क त्यांच्याकडून अनामत म्हणून घेतलेले आहे. उर्वरित सामन्यांसाठी साधारणपणे साडेनऊ कोटी रुपये इतकी अनामत रक्कम जमा होणे अपेक्षित आहे. नवी मुंबई येथील डी. वाय. पाटील क्रीडांगणावर दिनांक १०, १३, १७ आणि २७ एप्रिल २०११ तसेच ४,

[श्री. प्रकाश सोळंके]

१६ आणि १९ मे २०११ या दिवशी ७ क्रिकेट सामने आयोजित केलेले आहेत. या ७ सामन्यांपैकी सद्यःस्थितीत ३ सामन्यांना मान्यता देण्यात आलेली आहे, आणि त्यापोटी ४ कोटी ८६ लाख रुपये इतके करमणूक शुल्क अनामत म्हणून जमा केलेले आहे. उर्वरित सामन्यांसाठी अंदाजे साडेपाच कोटी रुपये इतकी अनामत रक्कम जमा होणे अपेक्षित आहे. यातून न विक्री झालेल्या टिकिटापोटी देय करमणूक शुल्क परतावा सामना संपल्यानंतर संबंधित जिल्हाधिकारी त्याचे अॅसेसमेंट करून घेणार आहेत. सन्माननीय सदस्यांनी अनेक क्रीडा प्रकारांमध्ये करमणूक शुल्क आकारले जाते असा उल्लेख केलेला आहे. त्या क्रीडा प्रकाराची माहिती मी आताच दिली आहे. सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोऱ्हे यांनी विचारले की, व्हिडिओ बसेस आहेत त्यांच्याकडून नव्याने कर आकारणी केली जाणार आहे काय ? या बसेसकडून यापूर्वीच कर वसूल केला जात आहे. या व्हिडिओ बसेसकडून करमणूक शुल्क प्रवेश मूल्यावर वसूल केला जातो. सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी कोणकोणत्या बाबींवर करमणूक शुल्क वसूल केला जातो असे विचारले होते. या करमणूक शुल्कात व्हिडिओ गेम्स, कोणत्याही प्रकारच्या अॅण्टीनाच्या माध्यमातून किंवा केबल दूरवाहिन्याद्वारे किंवा इंटरनेट प्रोटोकॉल दूरचित्रवाणीच्या साहाय्याने केलेले प्रदर्शन आणि डीटीएच या सर्वांकडून करमणूक शुल्क वसूल केले जाते. त्याचप्रमाणे बोलिंग अॅली हा एक क्रीडा प्रकार आहे. या क्रीडा प्रकारात हाताने चेंडू फेकून समोरच्या जास्तीत जास्त दांड्या उडविण्यात येतात. बो-कार्टिंग हा लहान मुलांचा क्रीडा प्रकार आहे.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, सभागृहात सरकारकडून कोणतेही विधेयक मांडण्यात आल्यावर आम्ही त्यावर चर्चा करतो. सत्ताधारी पक्षातील काही सन्माननीय सदस्य सुद्धा आपले विचार मांडत असतात. त्यामुळे आम्हाला आनंद वाटत असतो. आता माननीय उप मुख्यमंत्री सभागृहात उपस्थित असताना या विधेयकावर सत्ताधारी पक्षातील एकही सन्माननीय सदस्य बोलण्यासाठी उभे राहिले नाही. त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांना बोलिंग अॅली कशी असते ते समजले आहे.

श्री. प्रकाश सोळंके : सभापती महोदय, प्रत्यक्ष वाद्यवृंदाचा कार्यक्रम, परमिट रुम, बिअर बार, पब, डिस्कोथेक, मनोरंजन पार्क, जल क्रीडा, पूल गेम, व्हिडिओ सुविधेसह असलेली पर्यटक बस या सर्व प्रकारावर कर वसूल केला जातो.

श्री. दिवाकर रावते : मंत्रिमहोदयांनी क्रिकेट या खेळामधून किती करमणूक शुल्क वसूल केला आहे ते सांगितले आहे. ज्या क्रीडा प्रकारातून कर वसूल करता येतो ते सर्व क्रीडा प्रकार नमूद केलेले आहेत, परंतु या विधेयकामध्ये त्याचा उल्लेख दिसत नाही. त्यासाठी शासनाने वेगळा कायदा केला आहे काय, हा तांत्रिक व महत्त्वाचा विषय आहे. कायद्यात तशी तरतूद नसेल तर शासनाला या क्रीडा प्रकारातून कर वसूल करता येणार नाही. म्हणून मी विचारले आहे.

श्री. प्रकाश सोळंके : करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ३ (१) पोट कलम (ब) मध्ये या सर्व गोष्टींचा उल्लेख आहे. त्यानुसार कोणत्याही क्रीडा प्रकारामधून शासनाला कर वसूल करता येतो. तशा प्रकारचा शासनाने निर्णय घेऊन कसोटी व्यतिरिक्त विश्वचषक, आयपीएलचे सामने यांना अनुज्ञेय केलेले आहे.

श्री. दिवाकर रावते : आपण या ठिकाणी एका कायद्यावर चर्चा करीत आहोत. अशा प्रकारे कर जमविण्यासाठी कायद्यामध्ये तरतूद करण्याची आवश्यकता नाही असे मंत्रिमहोदयांनी जाहीर करावे.

श्री. प्रकाश सोळंके : यासाठी नवीन काही करण्याची आवश्यकता नाही असे मला वाटते. कारण कलम ३ (१) च्या पोट-कलम (ब) मध्ये याची तरतूद आहे.

श्री. दिवाकर रावते : मंत्री महोदयांनी ती तरतूद आम्हाला दाखवावी.

श्री. प्रकाश सोळंके : कलम ३ (१) च्या पोट-कलम (ब) मध्ये ही तरतूद आहे. त्या तरतुदीनुसार अधिसूचना काढून अनुज्ञेय केलेले आहे. त्यामुळे कायद्यामध्ये बदल करण्याची गरज आहे असे मला वाटत नाही.

श्री. प्रकाश बिनसाळे : मंत्री महोदयांनी एका गोष्टीचा खुलासा केला तर बरे होईल. या विधेयकात पब, डिस्कोथेक व नृत्य बार असे नमूद केलेले आहे. या तिन्हीमध्ये फरक काय आहे ते सांगावे. मंत्री महोदयांना डान्स बार असे म्हणावयाचे आहे काय, डान्सबारवर शासनाने यापूर्वीच बंदी आणलेली आहे.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

उपसभापती : विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता मी विधेयक खंडशः सभागृहाला सादर करतो. शिफारशी करावयाच्या असल्यास सदस्यांनी त्या मांडाव्यात.

(खंड २ व ३, खंड १, संपूर्ण शीर्षक व हेतुवाक्य हे एका पाठीमागून एक याप्रमाणे विचारात घेण्यात आले. त्यांच्या बाबतीत कोणतीही शिफारस करण्यात आली नाही.)

उपसभापती : ज्याअर्थी, परिषदेस कोणतीही शिफारस करावयाची नाही, त्याअर्थी, परिषदेला कोणतीही शिफारस करावयाची नाही, अशा शिफारशीसह हे विधेयक विधानसभेकडे परत पाठविण्यात येईल.

L.C. BILL No. II OF 2011

(A BILL FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA LOKAYUKTA AND UPA-LOKAYUKTAS ACT, 1971 AND MOTION FOR REFERRING THE BILL TO JOINT COMMITTEE)

प्रा. फौजिया खान (सामान्य प्रशासन राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, सन २०११ चे विधान परिषद विधेयक क्रमांक २-महाराष्ट्र लोकआयुक्त आणि उपलोकआयुक्त अधिनियम, १९७१ यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक विचारात घेण्यात यावे, असा मी आपल्या अनुमतीने प्रस्ताव मांडते.

सभापती महोदय, केंद्राच्या १३ व्या वित्त आयोगातील शिफारशीनुसार २०१० ते २०१५ या कालावधीसाठी पंचायतीराज संस्था बळकटीकरणासाठी केंद्र सरकारकडून जनरल परफॉर्मन्ससाठी १९०३.४३ कोटी आणि स्पेशल एरिया परफॉर्मन्ससाठी २७.६० कोटी रुपयांची तरतूद मिळते, अशी एकूण १९३१.०३ कोटी रुपयांची तरतूद राज्य सरकारला यावयाची आहे. सदरहू तरतूद वितरित करण्यासाठी १३ व्या वित्त आयोगाच्या काही अटी आहेत. त्यात एक अट अशी आहे की, महानगरपालिका, नगरपालिका, पंचायतसमित्या लोक आयुक्त कायद्याच्या कक्षेत आणाव्यात. या संस्थांवर नियंत्रण करण्यासाठी एखादी नवीन संस्था निर्माण करावी. या कायद्यात ही अट अंतर्भूत करण्यासाठी राज्य मंत्रिमंडळाने दिनांक ३ सप्टेंबर २०१० रोजी बैठक घेतली. त्या बैठकीत असा निर्णय घेतला की, लोकआयुक्त कायदा आहे, त्यात एक सुधारणा सुचवून महाराष्ट्र लोकआयुक्त आणि उपलोकआयुक्त (सुधारणा) विधेयक सभागृहात आणू. महानगरपालिका, नगरपालिका, जिल्हा परिषद आणि पंचायत